

Hanna Bazhenova

Zmiany w Gabinetcie Ministrów Ukrainy: lojalność vs. profesjonalizm

Na początku września 2024 r. na Ukrainie doszło do największej rekonstrukcji rządu od początku pełnowymiarowej inwazji Rosji. Sześciu ministrów złożyło rezygnacje ze swoich funkcji do Rady Najwyższej, a dziewięciu zostało mianowanych na stanowiska. Zmiany personalne nastąpiły również w Biurze Prezydenta. Jednym z głównych powodów tych rotacji była chęć zademonstrowania zachodnim partnerom gotowości do skutecznej pracy instytucji rządowych i przeprowadzenia reform, a także częściowego przywrócenia zaufania ukraińskiego społeczeństwa do Gabinetu Ministrów.

„Duży reset”. Po raz pierwszy prezydent Wołodymyr Zełenski ogłosił potrzebę wymiany kadry kierowniczej Ukrainy w wywiadzie dla włoskiej telewizji Rail w dniu 4 lutego 2024 r. Rotacje na dużą skalę rozpoczęły się 8 lutego od odwołania naczelnego dowódcy Sił Zbrojnych Ukrainy Wałerija Załużnego (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 1083](#); [„Komentarze IEŚ”, nr 1084](#)). W maju zwolniono wicepremiera ds. odbudowy – ministra rozwoju hromad (gmin), terytoriów i infrastruktury Ołeksandra Kubrakowa oraz ministra polityki rolnej Mykołę Solskiego, a w czerwcu – szefa Państwowej Agencji Odbudowy i Rozwoju Infrastruktury Mustafę Najema.

Zapowiadany reset przeciągnął się do początku września, kiedy to szef państwowej kompanii energetycznej Ukrenerho, Wołodymyr Kudryckyj, został przedterminowo zwolniony. Następnego dnia prezydent zdymisjonował Rostysława Szurmę, który od listopada 2021 r. był zastępcą szefa Biura Prezydenta i odpowiadał za sektory gospodarki i energetyki. Jednym z najbardziej prawdopodobnych powodów dymisji jest niezadowolony z jego działalności ze strony zachodnich partnerów Ukrainy, w szczególności USA.

Ponadto 3 września 2024 r. do Rady Najwyższej wpłynęły rezygnacje szefa Funduszu Mienia Państwowego Ukrainy Witalija Kowala, który piastował to stanowisko od 2023 r., i pięciu członków rządu: ministra ds. strategicznych gałęzi przemysłu Ołeksandra Kamyszyna (kierował resortem od 2023 r.), ministra sprawiedliwości Denysa Maluśki (od 2019 r.), ministra ochrony środowiska i zasobów naturalnych Rusłana Strilca (od 2022 r.), wicepremiera ds. integracji europejskiej i euroatlantyckiej Olhy Stefaniszyny (od 2020 r.) oraz wicepremiera i ministra ds. reintegracji terytoriów czasowo okupowanych Iryny Wereszczuk (od 2021 r.). Następnego dnia dołączył do nich Dmytro Kułeba, który kierował Ministerstwem Spraw Zagranicznych od wiosny 2020 r. (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 136](#)). Rada Najwyższa przyjęła ich rezygnacje w dniach 4-5 września. Warto podkreślić, że zmiany w rządzie odbyły się bez publicznego sprawozdania ministrów przed parlamentem i przedstawienia powodów ich odejścia. Tylko trzech z sześciu ministrów pojawiło się w Radzie Najwyższej w dniu zwolnienia: Ołeksandr Kamyszyn, Denys Maluśka oraz Iryna Wereszczuk.

Rosządy kadrowe. Prezydent motywował rotację potrzebą nowej energii i wzmocnienia państwa w różnych obszarach. Należy dodać, że w czasie wojny parlament przyjmuje tylko 32-34% rządowych projektów ustaw, podczas gdy poparcie dla projektów prezydenta utrzymuje się na stałym poziomie 76-80% (wg Sieci Obywatelskiej OPORA). Dodatkową motywacją do szybszego odnowienia Gabinetu Ministrów mogła być zbliżająca się podróż Wołodymyra Zełenskiego do Stanów Zjednoczonych (w drugiej połowie września 2024 r.) i jego chęć zademonstrowania partnerom, że ukraińskie instytucje rządowe są gotowe do efektywnej pracy i reform. W tym celu 5 września Rada Najwyższa zagłosowała za powołaniem dziewięciu nowych szefów ministerstw, w tym tych, które były kierowane przez pełniących obowiązki ministrów.

Najgłośniejsza nominacja dotyczyła powołania na nowego szefa Ministerstwa Spraw Zagranicznych **Andrija Sybihy**. Jest on zawodowym dyplomata, który w latach 1998-2002 pełnił funkcję drugiego, a następnie pierwszego sekretarza w Ambasadzie Ukrainy w Polsce. Później był ministrem-radcą w tej samej ambasadzie (2008-2012) oraz nadzwyczajnym i pełnomocnym ambasadorem Ukrainy w Turcji (2016-2021). Następnie przez trzy lata zajmował

stanowisko zastępcy szefa Biura Prezydenta, odpowiadając za politykę zagraniczną i rozwój partnerstwa strategicznego. W kwietniu 2024 r. został pierwszym zastępcą ówczesnego ministra spraw zagranicznych Dmytra Kułeba. Oczekuje się, że po powołaniu A. Sybihi zakończy się istniejąca dotychczas rywalizacja między MSZ a Biurem Prezydenta w kwestii polityki międzynarodowej.

Nominacja **Witalija Kowala** na stanowisko ministra polityki rolnej i żywności wywołała mieszane reakcje ukraińskiej społeczności agrarnej. Od września 2019 r. W. Kowal był przewodniczącym Rówieńskiej Obwodowej Administracji Państwowej, a 21 listopada 2023 r. został mianowany szefem Funduszu Mienia Państwowego Ukrainy, zastępując na tym stanowisku Rustema Umierowa, którego powołano na ministra obrony (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 991](#)).

Jednocześnie **Olha Stefaniszyna** została ponownie mianowana wicepremierem ds. integracji europejskiej i euroatlantyckiej oraz dodatkowo ministrem sprawiedliwości. **Oleksij Kułeba**, który w latach 2022-2023 był przewodniczącym Kijowskiej Obwodowej Administracji Państwowej i od 23 stycznia 2023 r. zastępcą szefa Biura Prezydenta Ukrainy, został wicepremierem ds. odbudowy – ministrem rozwoju hromad (gmin) i terytoriów.

Kolejny zastępca szefa Biura Prezydenta, **Mykoła Toczyckij**, objął stanowisko ministra kultury i komunikacji strategicznej. Jako zawodowy dyplomata w swojej karierze pracował zarówno w strukturze MSZ, jak i w misjach zagranicznych. Od 29 września 2021 r. do 12 kwietnia 2024 r. był wiceministrem spraw zagranicznych, po czym przeniósł się do Biura Prezydenta.

Nowym ministrem ds. strategicznych gałęzi przemysłu został **Herman Smetanin**. W kwietniu 2023 r. rząd mianował go dyrektorem generalnym państwowego przedsiębiorstwa Fabryka im. Małyszewa, które specjalizuje się w produkcji pojazdów opancerzonych, a pod koniec czerwca 2023 r. – szefem państwowego koncernu Ukroboronprom.

Była wiceminister energetyki **Switłana Hrynczuk** objęła stanowisko ministra ochrony środowiska i zasobów naturalnych. **Matwij Bidnyj**, który od 9 listopada 2023 r. czasowo pełnił obowiązki ministra młodzieży i sportu, został pełnoprawnym szefem tego resortu. Natomiast **Natalia Kałmykowa** otrzymała tekę ministra ds. weteranów. W 2021 r. pełniła funkcję doradczyni ds. płci (gender) w Dowództwie Wojsk Lądowych Sił Zbrojnych Ukrainy, następnie była dyrektorem wykonawczym Ukraińskiego Funduszu Weteranów (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 1132](#)), a od września 2023 r. wiceministrem obrony Ukrainy ds. rozwoju społecznego (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 991](#)).

Z kolei **Oleksandra Kamyszyna** 8 września powołano na stanowisko doradcy prezydenta ds. strategicznych, a **Irynę Wereszczuk** – zastępcy szefa Biura Prezydenta Ukrainy. Ministerstwo ds. Reintegracji Terytoriów Czasowo Okupowanych, którym wcześniej kierowała I. Wereszczuk, ma zostać zlikwidowane, a jego zadania przejąć Ministerstwo Rozwoju Hromad (gmin) i Terytoriów.

Jednocześnie Denys Szmyhał pozostał na stanowisku premiera, które obejmuje od 4 marca 2020 r. (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 136](#)). Swoje fotele zachowali też: pierwsza wicepremier – minister gospodarki Julia Swyrydenko (potencjalnie mogła zostać nowym szefem rządu, jednak do tego nie doszło), wicepremier ds. innowacji, rozwoju edukacji, nauki i technologii – minister transformacji cyfrowej Mychajło Fedorow, minister Gabinetu Ministrów Ołeh Nemczinow, minister energetyki Herman Hałuszczenko, minister finansów Serhij Marczenko, minister spraw wewnętrznych Ihor Kłymenko, minister obrony Rustem Umierow, minister polityki społecznej Oksana Żołnowycz, minister zdrowia Wiktor Liaszko oraz minister edukacji i nauki Oksen Lisowj.

Wnioski. Na początku września 2024 r. na Ukrainie przeprowadzono planowaną, znaczącą rekonstrukcję rządu i kadry kierowniczej, w wyniku której zwolniono szefa Funduszu Mienia Państwowego Ukrainy i sześciu ministrów oraz powołano dziewięciu nowych członków rządu. Przy tym trzech byłych zastępców szefa Biura Prezydenta otrzymało teki ministerialne, a dwaj byli ministrowie przeszli do Biura Prezydenta. Jednocześnie pięć ministerstw otrzymało pełnoprawnych ministrów, którzy zastąpili osoby pełniące ich obowiązki.

Przetasowania personalne w rządzie pozwalają Wołodymyrowi Zełenskiemu i Andrijowi Jermakowi jeszcze bardziej wzmocnić swój wpływ na rząd Ukrainy, co niewątpliwie będzie miało negatywny wpływ na jego

podmiotowość polityczną. Oczywiście jest, że kryterium tych zmian były zarówno profesjonalizm, jak też osobista lojalność wobec prezydenta i szefa Biura Prezydenta. Jednocześnie ostatnie rotacje pokazują, że zasoby kadrowe władz są dość ograniczone. Pomimo zakrojonej na szeroką skalę rekonstrukcji Gabinetu Ministrów, jego trzon się nie zmienił. Fotel premiera zachował Denys Szmyhal, który *de facto* otrzymał od parlamentu nowy mandat zaufania co najmniej do wiosny 2025 r., tj. na okres przygotowania i pierwszej fazy realizacji budżetu państwa na przyszły rok. Swoje stanowiska zachowali też pierwsza wicepremier – minister gospodarki oraz minister finansów, co oznacza, że główne kierunki polityki gospodarczej i finansowo-budżetowej państwa pozostaną nienaruszone, a zmiany będą miały raczej charakter taktyczny.

Niektóre wcześniejsze zwolnienia wyższych urzędników państwowych, zwłaszcza wicepremiera ds. odbudowy – ministra rozwoju hromad (gmin), terytoriów i infrastruktury O. Kubrakowa, szefa Państwowej Agencji Odbudowy i Rozwoju Infrastruktury M. Najema oraz szefa Ukrenerho W. Kudryckiego, nieco osłabiły relacje Ukrainy z partnerami zachodnimi. Dlatego jedną z najważniejszych przyczyn zachodzących obecnie zmian kadrowych jest dążenie ukraińskich władz do odzyskania zaufania partnerów w celu przyciągnięcia do kraju dodatkowych środków finansowych. Jest to szczególnie ważne w kontekście nieprzewidzianego wzrostu deficytu budżetowego, który w połowie lipca 2024 r. wyniósł 500 mld UAH (ok. 12 mld USD). W związku z tym najważniejszym zadaniem odnowionego rządu jest nie tylko znalezienie dodatkowego finansowania zewnętrznego i wewnętrznego, lecz także przygotowanie projektu budżetu państwa na 2025 r. W tym celu niezbędne było skompletowanie rządu i odnowienie jego składu, biorąc pod uwagę to, że znaczna część ministerstw była zarządzana przez pełniących obowiązki ministrów, a niektórzy członkowie rządu albo stracili zaufanie W. Zełenskiego, szefa Biura Prezydenta A. Jermaka lub zachodnich partnerów, albo wyczerpali swój kreatywny potencjał na zajmowanych stanowiskach.

Inną przyczyną głębokich rekonstrukcji Gabinetu Ministrów Ukrainy było dążenie do przełamania rosnących negatywnych nastrojów w społeczeństwie i zwiększenia zaufania obywateli do instytucji państwowych. Według sondażu Centrum Razumkova opublikowanego 25 czerwca 2024 r. prawie 73% Ukraińców nie ufało rządowi.